

Розділ 4

ДІЯЛЬНІСТЬ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА З ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

4.1. Позакласна виховна робота та її види

Позакласна і позашкільна виховна робота є невід'ємною складовою всієї системи освіти й виховання молодого покоління. Слід розрізняти поняття “позакласна виховна робота” і “позашкільна виховна робота”.

Позакласна виховна робота — це здійснювана в позаурочний час різноманітна пізнавальна діяльність учнів під керівництвом учителів-вихователів школи, спрямована на задоволення інтересів і запитів вихованців, розвиток їхніх інтелектуальних здібностей.

Позашкільна виховна робота — це пізнавальна діяльність школярів, здійснювана в позаурочний час у позашкільних дитячих виховних закладах під керівництвом педагогічних працівників цих закладів. Вона теж спрямована на розвиток інтелектуальних потенцій вихованців, задоволення їх інтересів і запитів.

Класний керівник є організатором підготовки і проведення позакласних виховних заходів, виступаючи у співдружності з іншими педагогічними працівниками школи. Він є одночасно й ініціатором залучення учнів свого класу до участі в роботі гуртків, секцій та інших груп за інтересами, які діють у позашкільних виховних закладах (палацах і будинках дитячої та юнацької творчості, станціях юних техніків, натуралістів, туристів, дитячих бібліотеках, клубах, спортивних, музичних, художніх школах тощо).

Є різноманітні форми й види позакласної виховної роботи. За змістом їх діяльності можна виділити такі основні напрями:

- а) робота, спрямована на моральне виховання учнів, формування в них почуття національної гідності;
- б) освітньо-виховна робота;
- в) заняття з праці й техніки;
- г) заняття різними видами мистецтва;
- д) фізкультурно-оздоровча робота;
- е) розважально-ігрові заходи.

За видами організації розрізняють колективну, групову та індивідуальну форми позакласної виховної роботи.

За способами проведення виділяють вербальні, наочні і практичні види позакласної виховної роботи.

Позакласна виховна робота здебільшого будується на загальнопедагогічних принципах національного виховання в Україні:

- народності;
- природовідповідності;
- культуровідповідності;
- гуманізму;
- демократичності;
- неперервності;
- диференціації та індивідуалізації;
- послідовності, систематичності і варіативності форм і методів виховання;
- інтегративності.

У системі виховання налічується багато різноманітних форм позакласної виховної роботи. Вчителі-вихователі перебувають у невинному пошуку, відпрацьовують все нові й нові форми. Назвемо лише частину з них: бесіди (не слід ототожнювати з методом бесіди, який використовується у навчальній роботі), зустрічі, екскурсії, прогулянки, обговорення книг, читацькі конференції, культпоходи в кіно, театр, на виставки, диспути, класні години, вечори і ранки (тематичні, розважальні), свята, змагання, колективні творчі справи, турніри, виставки, конкурси, спартакіади та багато іншого.

Розглянемо вимоги до організації та проведення найпоширеніших форм позакласної виховної роботи класної години і бесіди.

Класна година. Класна година — одна з головних форм позакласної виховної роботи, яка передбачає створення оптимальних умов для продуктивного спілкування класного керівника й учнів на принципах педагогіки співробітництва з метою формування в них соціальної зрілості.

Щоб досягти ефективності класної години в системі виховної роботи, класному керівникові напередодні її проведення треба поставити перед собою низку запитань і відповісти на них: "Якою буде класна година? Кому вона потрібна: педагогу чи учням? Які можливі результати?" Поряд з цим треба відповісти й на організаційні запитання: "Як обрати тему класної години? Як підготуватися до неї? Кого залучити до підготовки? Чи складати план?"

У процесі підготовки й організації класної години слід дотримуватися таких правил:

1. Проводьте класні години систематично.
2. Не влаштовуйте на класних годинах педагогічних "розборок" випадків із життєдіяльності учнів, що накопичилися впродовж певного часу.
3. На розгляд під час класних годин виносьте питання, які викликають в учнів живий інтерес, сприяють задоволенню їхніх потреб.
4. Складайте план проведення класної години.
5. Добирайте для класної години цікавий матеріал, який спонукав би учнів до вільного висловлювання думок.
6. Забезпечуйте мажорний тон у спілкуванні учнів.
7. Заохочуйте учнів до вільного висловлювання своїх думок, не дорікайте їм за помилковість суджень.
8. Враховуйте особливості соціально-психічного розвитку дітей певного віку.
9. Створюйте умови для психічного й соціального розвитку школярів у процесі вільного спілкування.
10. Учть учнів ставити запитання, слухати відповіді, спілкуватися, виховуйте у них терпимість до думки інших.
11. Поважайте думки всіх вихованців, особливо — нестандартні.
12. Залучайте всіх учнів до розмови, не залишайте поза увагою несліпливих.
13. Вивчайте інтереси учнів для визначення тем подальших класних годин.
14. Не обмежуйте проведення класних годин стінами класної кімнати. Проводьте їх у музеях, на природі, за місцем праці батьків та ін.

У табл. 4.1 наведено орієнтовну тематику класних годин.

Бесіди. Етична бесіда — форма виховної роботи, спрямована на формування в учнів умінь і навичок у моральній поведінці, оволодіння загальнолюдськими і національними морально-духовними цінностями.